

Aðalnámskrá grunnskóla

LÍFSLEIKNI

AÐALNÁMSKRÁ GRUNNSKÓLA

LÍFSLEIKNI

Menntamálaráðuneytið

2007

AÐALNÁMSKRÁ GRUNNSKÓLA – LÍFSLEIKNI

Menntamálaráðuneytið: námskrár

mars 2007

Útgefandi: Menntamálaráðuneytið

Sölvhólgötu 4

150 Reykjavík

Sími: 560 9500

Bréfasími: 562 3068

Netfang: postur@mrn.stjr.is

Veffang: menntamalaraduneyti.is

@ 2007 Menntamálaráðuneytið

ISBN 978-9979-777-43-4

EFNISYFIRLIT

Formáli	4
Inngangur.....	5
Nám og kennsla	5
Námsmat.....	6
Lokamarkmið í lífsleikni í grunnskóla.....	7
Áfangamarkmið í lífsleikni við lok 4. bekkjar.....	8
Áfangamarkmið í lífsleikni við lok 7. bekkjar.....	9
Áfangamarkmið í lífsleikni við lok 10. bekkjar.....	10
Viðauki	13
Dæmi um þrepamarkmið í lífsleikni.....	13

FORMÁLI

Lífsleikni er sjálfstæð námsgrein í grunnskóla og hefur ráðstöfunartíma í viðmiðunarstundaskrá fyrir fjórða til tíunda bekk.

Samkvæmt lögum og ýmsum skuldbindingum, innlendum og erlendum, ber að veita börnum og ungmennum ýmsa fræðslu sem stendur utan hefðbundinna námsgreina. Má þar nefna 26. grein mannréttindayfirlýsingar Sameinuðu þjóðanna, barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, 10. grein laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, 117. grein umferðarlaga, 14. grein laga um tóbaksvarnir, Ríóyfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna í umhverfismálum frá 1992, Salamanca-yfirlýsinguna frá 1994 og lög um Lýðheilsustöð nr. 18 frá 2003.

Námsgreininni er meðal annars ætlað að auðvelda skólum að verða við ofangreindum kröfum á heildstæðan hátt. Einnig að koma til móts við kröfur um aukið uppeldishlutverk skóla.

Meginbreyting frá fyrri námskrá í greininni er aukin áhersla á fjármálafræðslu, náms- og starfsfræðslu, mannréttindi og að efla borgaravitund.

Þó að greinin fái fyrst fasta tímaúthlutun í 4. bekk í viðmiðunarstundaskrá hefst kennsla í lífsleikni fyrr. Nám yngstu barnanna er samofið markmiðum sem má skilgreina sem lífsleikninám en í 4. bekk verður kennslan greinabundnari og því er talið nauðsynlegt að festa tíma á viðmiðunarstundaskrá til að sinna þessum mikilvæga þætti í skólastarfinu.

Í námskránni eru sett fram lokamarkmið og áfangamarkmið greinarinnar. Eðli lokamarkmiða er að gefa heildarmynd af því sem stefnt er að með kennslu í lífsleikni í grunnskóla. Lokamarkmið skýra almennan tilgang náms og lýsa því sem skólar eiga að stefna að og því sem nemendur eiga að hafa tileinkað sér að loknu lögbundnu skyldunámi. Áfangamarkmiðum er deilt niður á þrjú stig grunnskólans, þ.e. 1.-4. bekk, 5.-7. bekk og 8.-10. bekk. Þau eru meginviðmið í öllu skólastarfi.

Í viðauka eru birt dæmi um þrepamarkmið sem skólar geta haft til viðmiðunar kjósi þeir það. Þrepamarkmið eru safn markmiða eða viðfangsefna til að ná settum áfangamarkmiðum og eiga að mynda stígandi í náminu, allt frá upphafi grunnskóla til loka. Í skólanámskrá skal sýna hvernig skólinn útfærir þrepamarkmið einstakra námsgreina. Skólastjóri ber ábyrgð á útgáfu skólanámskrár.

Nánar er fjallað um markmiðasetningu í almennum hluta aðalnámskrár.

INNGANGUR

Námsgreinin lífsleikni á að efla alhliða þroska nemandans. Það felur m.a. í sér að nemandinn geri sér far um að rækta með sér andleg verðmæti, líkamlegt heilbrigði og sálrænan styrk. Hann efla félagsþroska sinn og borgaravitund, siðvit og virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum. Efling borgaravitundar vísar til þess að efla færni ungs fólks og fullorðinna til að vera virkir þátttakendur í lýðræðislegu samfélagi. Auk þess verði leitast við að styrkja áræði hans, frumkvæði, eðlislæga sköpunargáfu og aðlögunarhæfni til að takast á við kröfur og áskoranir í daglegu lífi.

Áherslur í lífsleikni undirstrika þá staðreynd að skólinn er vinnustaður nemenda þar sem verðmætt uppeldi fer fram. Frumábyrgð á uppeldi barna hlýtur þó ávallt að vera í höndum foreldra/forráðamanna þeirra. Skólinn aðstoðar foreldra í uppeldishlutverkinu og er menntun og velferð nemenda því sameiginlegt verkefni heimila og skóla. Samstarfið þarf að byggjast á gagnkvæmri virðingu, trausti og samábyrgð.

Eitt af áhersluatriðum lífsleikni er að skólinn skapi nemendum jákvætt og öruggt námsumhverfi sem einkennist af stuðningi og samvinnu allra sem starfa í skólanum, nemenda og starfsfólks. Góður skólabragur, þar sem gerðar eru raunhæfar kröfur og væntingar til nemenda, auðveldar þeim að ná settum markmiðum í námi.

Í lífsleikni er ekki verið að kenna nemendum þau fræði sem námsgreinin byggist á heldur eru þau nýtt til að fjalla á uppbyggilegan og markvissan hátt um hugmyndir, lífssýn og reynslu nemenda.

Með lífsleikni sem sérstakri námsgrein er verið að svara kalli nútímans um að búa nemandann betur undir að takast á við lífið. Til þess þarf að veita honum tækifæri til aukinnar sjálfsþekkingar svo hann beri kennsl á sterkar og veikar hliðar sínar og beri virðingu fyrir sjálfum sér.

Lífsleikni gefur dýrmæt tækifæri til þess að efla félagsþroska nemenda og borgaravitund. Fengist er við þætti sem tengjast því að vera þátttakandi í lýðræðislegu þjóðfélagi, s.s. jafnrétti, réttindi, skyldur og ábyrgð, mannréttindi, umburðarlyndi og gagnkvæma virðingu. Fjallað er um að vinna með öðrum, tilheyra fjölskyldu, eiga vini og félagi og setja sig í spor annarra. Í námsgreininni er horft á nemandann í heild, færni til samskipta, gagnrýninnar hugsunar, tjáningar og þess að færa rök fyrir máli sínu. Einnig að setja sér markmið og sýna frumkvæði. Jafnframt þarf að rækta hæfileika til sköpunar og verklegar færni. Námsgreinin lífsleikni gefur skólum einnig tækifæri til að vinna með sitt nánasta umhverfi og grenndarsamfélagið og fjalla um mál sem upp kunna að koma hverju sinni og snerta líðan og velferð nemenda.

NÁM OG KENNSLA

Námsgreinin lífsleikni á að stuðla að því að byggja upp alhliða þroska nemandans til þess að hann geti betur tekist á við kröfur og áskoranir daglegs lífs. Eðlilegt er að lífsleiknin sé samofin öllu skólstarfi / öllum skólabrag og æskilegt er að hver skóli setji fram sína eigin lífsleikniáætlun sem taki til allra aldurshópa með hliðsjón af stefnu skólans og sérstöðu. Til að ná þessum markmiðum er mikilvægt að allir starfsmenn skóla, nemendur og foreldrar vinni saman að settu marki.

Lífsleikni er heiti margra námsþátta. Hið fjölpætta eðli þeirra auðveldar kennurum að feta mismunandi leiðir að settum markmiðum. Meðal annars eru námsþættir sem eiga að auka sjálfsþekkingu nemandans, aðstoða hann við að móta sér ábyrgan lífsstíl og lífsgildi, aðstoða hann við náms- og starfsval og aðstoða hann við að finna sér fótfestu og tilgang í lífinu og rækta með sér færni til að byggja upp og viðhalda innihaldsríkum samskiptum við aðra.

Útfærsla lífsleikni í aðalnámskrá hvílir **annars vegar** á viðfangsefnum þar sem sjálfsþekking, þroski og mannrækt einstaklinga er í brennidepli og **hins vegar** á viðfangsefnum þar sem ytri þættir daglegs lífs eru í fyrirrúmi.

Hinum fyrrnefndu hefur verið gefið heitið **sjálfsþekking, samskipti, sköpun og lífsstíll**.

Hin síðarnefndu eru sett fram undir heitinu **samfélag, umhverfi, náttúra og menning**. Hér gefst skólum kostur á að taka inn efni sem snýr meira að sérstöðu og áherslum í skólastarfi, hugmyndafræði, staðháttum og dægurmálum sem upp koma hverju sinni og leita á nemendur og kennara. Um er að ræða viðfangsefni sem oft og tíðum eru sótt í nánasta umhverfi nemandans og hann þarf að glíma við í daglegu lífi. Nefna má forvarnir og slysavarnir. Einnig má nefna gildi þess að kynnast mannúðar- og sjálfbodastarfi í þessu samhengi.

Þótt öll lokamarkmið og áfangamarkmið greinarinnar séu jafngild má líta á **sjálfsþekkingu, samskipti, sköpun og lífsstíl** sem kjarna greinarinnar.

Við útfærslu greinarinnar lífsleikni er mikilvægt að hafa í huga að aðrar námsgreinar grunnskóla fela í sér lífsleikni. Þær eiga að stuðla að alhliða þroska nemandans, gera hann meðvitaðan um sögu sína og auka skilning hans á veruleikanum. Með samþættingu viðfangsefna annarra greina við lífsleikni er mögulegt að gefa efninu meiri persónulega dýpt og merkingu en um leið að auka margbreytni kjarnaviðfangsefna í lífsleikni. Markmið allra annarra námsgreina geta því hver með sínum hætti verið samþætt markmiðum lífsleikni. Eðlilegt er að slík útfærsla sé sett fram í lífsleikniáætlun sem nær til allra árganga grunnskólans enda liður í stefnumótun hvers skóla að laga greinina að stefnu sinni og sérstöðu.

Ýmsir geta komið að kennslu í lífsleikni, s.s. umsjónarkennari, náms- og starfsráðgjafi skólans, skólasafnsfræðingur, nemendur skólans í tengslum við jafningjafraeðslu og félagslíf og aðilar utan skólans. Æskilegt er þó að yfirumsjón með námsgreininni sé í höndum fagstjóra greinarinnar.

NÁMSMAT

Námsmat í lífsleikni verður að byggjast á fjölbreytilegum matsaðferðum. Umfjöllunarefni eru oft mjög huglæg og því erfitt að meta þau á hefðbundinn hátt. Mögulegt er þó að meta þekkingaratriði með skriflegum eða munnlegum prófum.

Með sjálfsmati nemanda geta kennari, nemandi og foreldrar hans fylgst með framvindu og námsárangri.

Hægt er að láta nemendur halda til haga verkefnum í verkmöppu sem kennari gefur umsögn um og nemandi getur tekið með sér ef hann skiptir um skóla.

Í tengslum við þemavinnu er hægt að setja upp sýningar á veraldarvefnum eða í skólanum fyrir aðra nemendur, foreldra og aðra vandamenn og veita verkum nemenda umsögn.

LOKAMARKMIÐ Í LÍFSLEIKNI Í GRUNNSKÓLA

Sjálfspeking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- þekki sjálfan sig, eigin styrkleika og veikleika og sé fær um að taka ákvarðanir á grunni þeirrar sjálfspekingar
- þroski næmi á margbreytileika eigin tilfinninga og sé þannig meðvitaður um hvernig tilfinningar hafa áhrif á hegðun, hugsun og samskipti
- öðlist skilning á mannréttindum með því að rækta með sér samkennd og virðingu fyrir skoðunum og lífsgildum annarra
- geti átt auðug og gefandi samskipti við einstaklinga óháð aldri, kyni, kynhneigð, þjóðerni, trú og líkamlegu og andlegu atgervi
- þroski með sér borgaravitund og sé þannig fær um að vera ábyrgur þátttakandi í samfélaginu og að móta og bæta umhverfi sitt með lýðræðislegum aðferðum og umræðu
- öðlist færni í tjáskiptum og styrkist þannig í að tjá og fylgja eftir skoðunum sínum, tilfinningum og hugðarefnum
- sýni frumkvæði í að rækta sköpunargáfu sína og aðlögunarhæfni í margbreytilegum verkefnum innan og utan skóla
- öðlist áráði til að móta eigin ímynd, lífsstíl og lífsskoðun á sjálfstæðan og ábyrgan hátt og átti sig á samhengi þessa við að setja sér markmið er lúta að framtíðinni
- geri raunhæfar áætlanir um náms- og starfsleiðir er standa til boða við lok grunnskóla og geti nýtt sér ráðgjöf og upplýsingatækni í þeim tilgangi
- styrkist í að bera ábyrgð á eigin lífi, m.a. með því að taka afstöðu gegn neyslu fíkniefna og misnotkun á lyfjum sem notuð eru til lækninga

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- öðlist samfélagslega yfirsýn sem gerir honum kleift að skilja og virða reglur samfélagsins
- verði meðvitaður um hlutverk fjölskyldunnar og þátt hennar í að móta og styrkja sjálfsmýnd og lífsviðhorf einstaklinga
- verði meðvitaður um ýmsar hættur og slysagildir í umhverfi sínu og rétt viðbrögð við þeim, svo sem í umferðinni, á heimilum og í tengslum við hamfarir í náttúrunni
- sé meðvitaður um nauðsyn ábyrgrar hegðunar í umferðinni
- þekki og hafi innsýn í það að vera neytandi í flóknu og margbreytilegu samfélagi
- þekki og hafi innsýn í fjármálaumhverfi einstaklinga og samfélags og taki ábyrga afstöðu í eigin fjármálum

- þroski með sér skilning á hugtakinu sjálfbær þróun og verði þannig meðvitaður um mikilvægi eigin framlags til að koma í veg fyrir og takast á við umhverfisspjöll
- þroski með sér alþjóðavitund og skilning á grundvallarmannréttindum í því samhengi
- öðlist tækifæri til að njóta útiveru í íslenskri náttúru
- öðlist tækifæri til að njóta menningar og lista
- taki ábyrga afstöðu gagnvart áróðri sem birtist t.d. í auglýsingum, kvikmyndum, á veraldarvefnum og í fréttum
- þjálfist í að fjalla um ýmis dægurmál sem upp kunna að koma hverju sinni, í grenndarsamfélaginu eða á opinberum vettvangi

ÁFANGAMARKMIÐ Í LÍFSLEIKNI VIÐ LOK 4. BEKKJAR

Sjálfspekking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi á að

- geta greint og lýst ýmsum tilfinningum, t.d. hamingju, gleði, sorg og reiði
- gera sér grein fyrir að í umhverfinu eru margvísleg áreiti, jákvæð og neikvæð, sem geta haft áhrif á líf hans
- virða og átta sig á tilgangi leikreglna í mannlegum samskiptum
- geta sett hugtakið jafnrétti í margbreytilegt samhengi
- geta tjáð hugsanir, skoðanir, tilfinningar og væntingar
- hafa lært leiðir til að efla samskiptafærni sína sem felur meðal annars í sér
  - færni í samvinnu
  - að sýna tillitssemi
  - að bera virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum
  - að setja sig í spor annarra
  - að hlusta á aðra og sýna kurteisi
- hafa áráði til að spyrja gagnrýninna spurninga
- sýna frumkvæði og sköpun í vinnubrögðum
- vita hvað átt er við með markmiðum og hvernig fólk notar markmið til að ná því sem að er stefnt
- vera fær um að setja sér raunhæf markmið að eigin frumkvæði
- þekkja líkamlega þörf sína fyrir næringu, hvíld, hreyfingu og hreinlæti og leitast við að koma til móts við hana
- gera sér grein fyrir að ekki eru allir eins og bera virðingu fyrir sérstöðu annarra

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi á að

- kunna skil á umferðarreglum fyrir gangandi vegfarendur
- þjálfast í notkun reiðhjóls sem leiktækis á leiksvæðum og stígum og kunna skil á umferðarreglum sem gilda um hjólandi vegfarendur
- geta bent á slysa-gildirur í umhverfinu, í umferðinni og á heimilum og þekkja varasöm efni sem þar kunna að vera geymd
- gera sér grein fyrir mismunandi fjölskyldugerðum og stöðu einstaklinga innan þeirra
- geta leitað eftir upplýsingum og leiðbeiningum til að rata um umhverfi sitt, t.d. munnlegum fyrirmælum eða vegvísunum
- gera sér grein fyrir gildi listar og listsköpunar í umhverfinu

ÁFANGAMARKMIÐ Í LÍFSLEIKNI VIÐ LOK 7. BEKKJAR

Sjálfsþekking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi á að

- gera sér grein fyrir hvernig tilfinningar hafa áhrif á hegðun og samskipti
- gera sér grein fyrir mikilvægi jákvæðrar hegðunar og samskipta
- öðlast styrk í að segja frá og bregðast rétt við misbeitingu og neikvæðu áreiti í samskiptum
- átta sig á líkamlegum, andlegum, tilfinningalegum og félagslegum breytingum sem verða í lífi einstaklings við það að breytast úr barni í ungling
- geta sett sameiginlegar leikreglur með öðrum í tengslum við ýmis viðfangsefni
- vera meðvitaður um gildi mannréttinda og jafnréttis
- geta tjáð og fært rök fyrir hugsunum, skoðunum, tilfinningum og væntingum gagnvart öðrum
- átta sig á gildi þess að leggja sitt af mörkum til mannúðarmála, s.s. að hjálpa bágstöddum og þeim sem minna mega sín
- hafa lært að nýta sér fjölbreytilegar aðferðir í samskiptum til að geta
  - sýnt sanngirni
  - sýnt réttlæti og kurteisni
  - leyst ágreining á farsælan hátt
  - staðist neikvæðan þrýsting frá jafningjum og gagnvart áróðri umhverfisins
- gera sér grein fyrir að mismunandi siðir og reglur geta gilt innan fjölskyldna án þess að það hafi áhrif á gagnkvæma virðingu og samkennd fjölskyldumeðlima
- geta vegið og metið á gagnrýninn hátt kosti og galla mismunandi möguleika, hugmynda og svara

- geta nýtt sér skapandi vinnubrögð við að útfæra eigin hugmyndir og lausnir
- hafa lært að setja sér markmið við úrlausn viðfangsefna jafnt innan skóla sem utan
- gera sér grein fyrir áhrifum fyrirmynda í mótun lífsstíls

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi á að

- gera sér grein fyrir áhættu samfara neyslu tóbaks, áfengis og annarra vímuefna
- hafa innsýn í helstu þætti stjórnarskrár Íslands svo sem mannréttindi, friðhelgi einkalífsins og þrískiptingu ríkisvaldsins
- hafa tileinkað sér helstu umferðarreglur og þekkja helstu umferðarmerki
- þekkja til helstu atriða slysavarna og viðbragða við slysum, s.s. skyndihjálpar
- gera sér grein fyrir gildi umhverfisverndar hvort sem er í byggð eða óbyggð
- geta tileinkað sér holla neysluhætti og svefnvenjur
- gera sér grein fyrir gildi þess að njóta lista og menningar
- þekkja tilboð í tómsunda- og íþróttastarfi, þjónustu og menningarstarfsemi í grenndarsamfélaginu
- geta skilið og nýtt sér margvíslegar upplýsingar í umhverfinu, t.d. á skiltum og vörumerkingum
- gera sér grein fyrir muninum á jákvæðum og neikvæðum samskiptum á veraldarvefnum
- átta sig á kostnaði við eigin neyslu

ÁFANGAMARKMIÐ Í LÍFSLEIKNI VIÐ LOK 10. BEKKJAR

Sjálfspækning, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi á að

- vera meðvitaður um þátt tilfinninga í öllum samskiptum
- gera sér grein fyrir gildi og verðmæti jákvæðs áreitis
- gera sér grein fyrir hugsanlegum áhrifum og afleiðingum misbeitingar og neikvæðra áreita fyrir þolanda
- gera sér grein fyrir merkingu hugtakanna kyn, kynhneigð og kynhlutverk og hvaða hlutverki þau þjóna í kynímynd og kynupplifun einstaklinga
- vera meðvitaður um margvísleg reglukerfi sem gilda í samskiptum einstaklinga og í umhverfinu
- vera fær um að hafa mannréttindi og jafnrétti að leiðarljósi í samskiptum
- geta tjáð og rökrætt hugsanir sínar, skoðanir, tilfinningar og væntingar til að komast að sameiginlegri niðurstöðu

- sýna sjálfsaga og sjálfstraust í margvíslegum samskiptum í daglegu lífi, til að mynda í persónulegum og ópersónulegum samskiptum, samskiptum við jafningja, foreldra, kennara og aðra
- þekkja hugtökin borgaravitund og lýðræði og gera sér grein fyrir merkingu þeirra og gildi í samfélaginu
- vera fær um að beita gagnrýninni hugsun í samskiptum, skapandi starfi og við að setja sér markmið og taka ákvarðanir
- skilja gildi þess að rækta frumkvæði sitt og sköpunargáfu á eigin forsendum
- geta sett sér markmið og framtíðaráætlun til að stefna að og hafa unnið úr upplýsingum um námsleiðir í framhaldsskólum með tilliti til áhuga og framtíðaráforma hvað varðar störf og atvinnutækifæri
- geta nýtt sér þekkingu og ráðgjöf náms- og starfsráðgjafa, sem í boði er í skólanum, um náms- og starfsleiðir
- geta nýtt sér upplýsingatækni í upplýsingaleit um nám og störf
- læra að vega og meta áhrif fyrirmynda og staðalmynda í mótun eigin ímyndar og lífsstíls

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi á að

- átta sig á nauðsyn þess að sýna örugga og ábyrga hegðun í umferðinni vegna umferðaröryggis síns og annarra
- þekkja helstu samninga og samþykktir um mannréttindi
- geta velt fyrir sér jafnréttishugtakinu út frá ýmsum sjónarhornum, t.d. jafnrétti kynjanna, milli fatlaðra og ófatlaðra og milli kynþátta
- vera meðvitaður um hlutverk fjölskyldunnar
  - í mótun viðhorfa, þroska og lífsgilda barna
  - við að sinna andlegum, líkamlegum og efnislegum þörfum barna og annast öryggi þeirra
- sýna sjálfstæði í að njóta menningar og lista til lífsfyllingar og til að dýpka skilning á sjálfum sér og öðrum
- hafa skilning á hugtakinu sjálfbær þróun og þýðingu þess í að viðhalda vistfræðilegu jafnvægi
- vita af hættum samfara neyslu ávana- og fíkniefna og misnotkun á lyfjum sem notuð eru til lækninga
- vera meðvitaður um samhengi hirðusemi og hollra lífsvenja við að ráða við álag, streitu og kröfur í dagsins önn
- skilja muninn á upplýsingum og auglýsingu
- þekkja helstu stofnanir samfélagsins sem starfa að almannaheill og hlutverk þeirra
- þekkja grenndarsamfélag sitt til að geta aflað sér nauðsynlegra upplýsinga í daglegu lífi
- vera fær um að meta réttmæti áróðurs
- þekkja íslenskan atvinnumarkað og helstu einkenni hans
- hafa vitneskju um réttindi sín og skyldur sem neytandi og launþegi

- átta sig á mikilvægi þess að geta skipulagt eigin fjármál og gera sér grein fyrir kostnaði við heimilisrekstur

VIÐAUKI

Dæmi um þrepamarkmið í lífsleikni

Þrepamarkmið 4. bekkjar

Sjálfspækning, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- sé fær um að túlka mismunandi tilfinningar
- virði leikreglur í hópleikjum
- geti bent á og nefnt ýmsa þætti í umhverfinu sem hafa áhrif á líðan hans
- þjálfist í að tjá tilfinningar sínar, hugsanir og væntingar á ýmsan hátt, t.d. með orðum, myndum eða látbragði
- geti sett sig í spor deiluaðila og leitað sáttaleiða
- geti túlkað hlutverk fjölskyldumeðlima í ólíkum fjölskyldugerðum
- geti lýst þörfum einstaklinga út frá ýmsum aðstæðum og hvernig þeim skal mætt (dæmi: klæðnaður, næring með hliðsjón af orkuþörf, svefnþörf)
- geti sett sig í spor ólíkra persóna til að finna samkennd með þeim og geri sér grein fyrir að ekki eru allir eins
- sé fær um að setja sér raunhæf markmið að eigin frumkvæði, t.d. hvenær hann ætlar að ljúka við heimanám eða taka til

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- kunnir umferðarreglur og þekki umferðarmerki fyrir gangandi vegfarendur
- þekki vel öruggustu leið sína í skólann og beri sig rétt að við gangbrautir og götuljós
- læri að lesa og nýta sér leiðbeiningar og skilaboð af skiltum
- læri að afla upplýsinga um símanúmer
- kynnist þjónustu almenningsvagna
- geri sér grein fyrir hættum á heimili sínu og í nágrenninu og hvernig best er að bregðast við
- geti greint frá stofnunum, þjónustuaðilum og verslunum í grenndarsamfélaginu

Prepamarkmið 5. bekkjar

Sjálfspekking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- geti gert sér grein fyrir jákvæðum og neikvæðum tilfinningum og hvaða áhrif þær hafa á líðan og hegðun einstaklings og þeirra sem í kringum hann eru
- geti fylgt reglum, í leik eða starfi, einn eða með öðrum
- fái þjálfun í að tjá hugsanir sínar og skoðanir frammi fyrir bekknum eða á stærri samkomum og þjálfun í að færa rök fyrir máli sínu
- læri að beita skapandi og frumlegum vinnubrögðum við úrlausnir verkefna
- geri sér grein fyrir að líkamleg og andleg vellíðan hvílir á heilbrigðum lífsvenjum, hreyfingu og hollum neysluvenjum

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- kunni umferðarreglur fyrir gangandi, hjólandi og akandi vegfarendur
- þjálfist í notkun reiðhjóls á göngustígum
- læri að forðast hættur á heimilum, við skóla og í nánasta umhverfi
- læri að afla sér upplýsinga um ferðir almenningsvagna í grenndarsamfélaginu
- læri um gildi þess að ganga vel um náttúruna
- þekki reglur um flokkun úrgangs
- læri að gróðursetja og um gildi gróðurs fyrir umhverfið
- læri að meta eigin útgjöld

Prepamarkmið 6. bekkjar

Sjálfspekking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- viti að hver og einn hefur persónuleg og tilfinningaleg mörk sem hægt er að ganga of nærri með neikvæðum áreitum
- geti í samvinnu við aðra komið sér saman um leikreglur þar sem jafnréttis er gætt
- vegi og meti þætti sem geta styrkt og stutt við samheldni fjölskyldu og treyst fjölskyldubönd
- þjálfist í að vega og meta ólíka kosti með gagnrýnu hugarfari
- átti sig á gildi hirðusemi um líkama sinn, umhverfi, eigin eigur og annarra

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- geti lýst störfum sem hann hefur fengið tækifæri til að kynna, t.d. störfum foreldra sinna
- geti nýtt sér upplýsingar úr fjölmiðlum og öðrum miðlum um daglegt líf og nauðsynjar
- geri sér grein fyrir ýmsum kostnaði, t.d. við rekstur reiðhjóls, við íþróttaiðkun, við tónlistarnám og við að annast gæludýr
- geti bent á auglýsingar sem höfða til barna
- þekki vel starfshætti, reglur, skipulag og áherslur síns skóla
- kunni helstu umferðarreglur og þekki algengustu umferðarmerki

Þrepamarkmið 7. bekkjar

Sjálfsþekking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- velti fyrir sér ýmsum hliðum þess æviskeiðs að breytast úr barni í ungling og geri sér grein fyrir ánægjustundum og áskorunum þess
- styrki sjálfmynd sína til að vera betur í stakk búinn til að velja og hafna
- geti vegið og metið áhrif hópþrýstings
- geri sér grein fyrir að mannréttindi eru leikreglur í samfélagi einstaklinga og þjóða til að tryggja jafnan rétt allra
- skoði samskipti undir mismunandi kringumstæðum, það felur m.a. í sér að
  - gera sér grein fyrir eðli samskipta
  - hafa hugmynd um hvaða tilfinningar og kenndir samskipti vekja
  - glöggva sig á hvers konar mynstur einkennir samskipti
- geti sett sér markmið til lengri tíma, t.d. að skipuleggja söfnun eða atburð í þágu ákveðins málstaðar
- geti nefnt persónur sem hann lítur upp til og ber virðingu fyrir

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- viti af hættum samfara neyslu tóbaks og vímuefna
- geti greint jákvæðan áróður frá neikvæðum í auglýsingum og umhverfi
- geti lagt mat á fréttáflutning um málefni barna og unglunga
- geti greint frá helstu stofnunum og fyrirtækjum í grenndarsamfélaginu
- geti lýst mismunandi störfum og mikilvægi þeirra
- viti hvað hugtökin umhverfisvænn og vistvænn þýða í fjölbreyttu samhengi

- viti hvert á að leita þegar hætta steðjar að og hvernig á að bregðast við hættuástandi

Prepamarkmið 8. bekkjar

Sjálfspækning, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- átti sig á að einstaklingar eru stöðugt að miðla tilfinningum sín á milli og láta þannig í ljós líðan sína og hugarástand
- öðlist skilning á að einstaklingar geta upplifað og túlkað áreiti í umhverfinu með ólíkum hætti
- læri að skilja hvernig fjölmiðlar skapa lífsstíl sem endurspeglast meðal annars í tilteknum kynhlutverkum og líkamsfyrirmyndum
- geri sér grein fyrir hlutverki laga og reglna í persónulegum og ópersónulegum samskiptum einstaklinga, t.d. innan fjölskyldu, í skóla, á vinnustað og á milli einstaklinga af ólíku þjóðerni
- geti tjáð og fært rök fyrir hugsunum sínum og skoðunum á formlegum fundi
- læri að vega og meta langanir sínar og væntingar á raunhæfan hátt til að geta sett sér persónuleg markmið
- geti fundið lausnir á margvíslegum úrlausnarefnum sem upp kunna að koma í daglegu lífi

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- viti um námstilboð skólans fyrir 9. og 10. bekk og hvert hann geti leitað eftir ráðgjöf um námsval og læri að nýta sér upplýsingatækni í því skyni
- þekki ýmis lög og reglur sem taka til samskipta manna
- læri að meta ráðstöfun eigin tekna með tilliti til nauðsynja og annarra útgjalda
- þekki viðurkenndar merkingar á umhverfisvænum vörum
- geti aflað sér nauðsynlegra upplýsinga um vöru, þjónustu og frístundatilboð
- þekki réttindi sín og skyldur á vinnumarkaði
- geti gert eigin áætlun um sparnað og ávöxtun
- geti sýnt ábyrga hegðun í ferðum á vegum skólans
- geri sér grein fyrir gildi virkrar þátttöku í íþrótt- og tómstundastarfi
- þekki almennar umferðarreglur og umferðarmerki og nauðsyn þess að sýna ábyrga hegðun í umferðinni
- þekki reglur og viðbrögð almannavarna varðandi náttúruhamfarir og hættuástand

Prepamarkmið 9. bekkjar

Sjálfspeking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- styrkist í að vernda persónuleg og tilfinningaleg mörk sín gegn óæskilegu áreiti og misbeitingu
- læri að vege og meta hvort einhver samskipti og hegðun falli utan þess ramma sem lög og reglur setja
- læri að íhuga á gagnrýninn hátt langanir sínar, væntingar og sérstöðu til að öðlast aukna sjálfspekingu
- verði meðvitaður um rétt sinn til að halda draumum sínum og skoðunum fyrir sjálfan sig og rækta lífsgildi á eigin forsendum
- skynji félagslegar aðstæður til að geta metið hvort og hvernig hann gerist þátttakandi í þeim, t.d. að standast þrýsting til að gera eitthvað gegn betri vitund
- öðlist færni í ópersónulegum samskiptum

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- þekki hættur samfara neyslu ávana- og fíkniefna
- viti hverjir eru helstu áróðursmiðlar nútímans
- geti greint frá hlutverki löggjafarvalds, dómvalds og framkvæmdavalds
- sé meðvitaður um gildi löggæslu til að halda uppi lögum og reglu
- þekki helstu stofnanir sem þjóna landsmönnum
- geti rætt um þætti sem kunna að stuðla að velferð þjóðarinnar og alls mannkyns
- geti metið hvaða skyldur og ábyrgð hann ber gagnvart samborgurum sínum og efli með sér borgaravitund
- geti gert kostnaðarreikning um fastar greiðslur heimila
- sé meðvitaður um félagslega og siðferðilega ábyrgð sem neytandi

Prepamarkmið 10. bekkjar

Sjálfspeking, samskipti, sköpun og lífsstíll

Nemandi

- sé meðvitaður um að siðvit og ábyrgð, gagnkvæm virðing og persónuréttur eru helstu mælikvarðar á siðferði og kynhegðun hvers og eins
- sé meðvitaður um jafnréttis- og mannréttindahugsjónir sem leiðarljós í öllum samskiptum
- sé meðvitaður um ábyrgð og leiðsögn foreldra í
  - uppeldi barna sinna
  - mótun lífsgilda þeirra

- miðlun menningar á milli kynslóða
- geti sett sér raunhæf markmið til að stefna að í lífinu
- meti á sjálfstæðan hátt eigin lífsgildi og lífsstíl óháð fyrirmyndum og staðalmyndum samfélagsins
- öðlist skilning á atvinnulífinu í samhengi við námsleiðir og starfsval
- nýti ráðgjöf um náms- og starfsleiðir
- þekki hættur samfara misnotkun lyfja sem notuð eru til lækninga
- geti greint og rökrætt áhrifamátt auglýsinga og gert sér grein fyrir óbeinum áróðri fjölmiðla

Samfélag, umhverfi, náttúra og menning

Nemandi

- geti nýtt sér helstu fjölmiðla og lagt mat á fréttalutning
- geri sér grein fyrir hvað felst í orðinu borgaravitund og lýðræði
- geti útskýrt mun einkarekstrar og opinbers rekstrar
- kunnir skil á einföldum launaseðlum og skilji reikningsyfirlit
- geti reiknað kostnað vegna afborgana
- þekki ýmsar sparnaðar- og ávöxtunarleiðir
- stundi innihaldsríka tómstundaiðju og fylgi viðeigandi öryggisatriðum í tómstundum
- þekki til ýmissa laga og reglna sem stuðla eiga að verndun umhverfis, mannvirkja og náttúru
- hafi tileinkað sér ábyrg sjónarmið og umgengni við nánasta umhverfi sitt og náttúru landsins
- sé meðvitaður um hættur í umferðinni sem skapast af miklum hraða
- þekki grundvallaratriði skyndihjálpar

Auglýsing um gildistöku aðalnámskrár grunnskóla

1. gr.

Með vísan til 29. og 30. gr. laga nr. 66/1995 um grunnskóla, með áorðnum breytingum, staðfestir menntamálaráðherra hér með að ný aðalnámskrá grunnskóla tekur gildi frá og með 1. ágúst 2007. Aðalnámskráin kemur til framkvæmda í skólum frá og með skólaárinu 2007-2008 eftir því sem við verður komið og skal að fullu vera komin til framkvæmda eigi síðar en að þremur árum liðnum frá gildistöku. Jafnframt fellur aðalnámskrá grunnskóla frá 24. febrúar 1999 úr gildi.

2. gr.

Aðalnámskrá grunnskóla er gefin út í þrettán hlutum og skiptist í almennan hluta aðalnámskrár og tólf greinahluta.

Í almennum hluta aðalnámskrár grunnskóla eru meðal annars tilgreindar kjarnagreinar, fjallað um uppeldishlutverk grunnskólans, meginstefnu í kennslu og kennsluskipan, meginmarkmið náms og kennslu og hlutfallslega skiptingu tíma milli námssviða og námsgreina. Almennur hluti aðalnámskrár grunnskóla er birtur sem fylgiskjal með auglýsingu þessari.

Í greinahlutum aðalnámskrár grunnskóla, sem eru tólf alls, er fjallað um markmið, inntak og skipulag náms á tilteknum námssviðum. Greinahlutarnir bera þessi heiti:

Erlend tungumál
Heimilisfræði
Hönnun og smíði
Íslenska
Íþróttir - líkams- og heilsurækt
Kristinfræði, siðfræði, trúarbragðafræði
Listgreinar
Lífsleikni
Náttúrufræði og umhverfismennt
Samfélagsgreinar
Stærðfræði
Upplýsinga- og tæknimennt.

Menntamálaráðuneytið gefur út greinahluta aðalnámskrár á tímabilinu janúar 2007 til ágúst 2007 og tilkynnir jafnóðum sveitarfélögum um útgáfu þeirra.

Menntamálaráðuneytinu 20. desember 2006.

Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir

Guðmundur Árnason